

Taalontwikkelen lesgeven: 9 tips voor een (taal)sterke lespraktijk

1. Zorg voor een **positieve klasfeer**. Zorg dat leerlingen zich competent voelen:
 - Zorg dat je een zicht hebt op de competenties van je leerlingen.
 - Creëer en benoem succeservaringen.
 - Stel hoge verwachtingen aan alle leerlingen en maak dat duidelijk in je handelen. Geef ook de zwakkere leerlingen zinvolle taken.

2. Begin elk nieuw hoofdstuk met een **krachtige introductieactiviteit**
 - die nieuwsgierigheid opwekt en de leerlingen uitdaagt
 - die betrekking heeft op gekende werkelijkheid; die nog niet gekende werkelijkheid doet beleven
 - die de gebruikswaarde van nieuwe leerstof doet ervaren
 - die oproept wat leerlingen al weten en kennen over het onderwerp zodat nieuwe kennis aan hun voorkennis kan gekoppeld worden
 - die wordt uitgevoerd 'in interactie'
 - die nog geen gebruik van vakjargon vereist
 - waarin lacunes in basistaalvaardigheid worden opgevangen
 - waarin je duidelijk maakt wat de opdracht is, welk doel de leerlingen moeten bereiken en welk eindproduct ze moeten afleveren.
 - waarin je duidelijk maakt wat de leerlingen moeten kennen en kunnen.

3. Zet de leerlingen in de verschillende fasen van de les **actief aan het werk**
 - Laat ze concreet ervaren en daarover uitwisselen.
 - Laat ze logisch redeneren en hypothesen formuleren.
 - Laat ze zelf uitproberen en uitzoeken via proeven en (denk)experimenten.
 - Laat ze observeren en daarover reflecteren.
 - Laat ze toepassen wat ze geleerd hebben.
 - Speel in op diversiteit van de groep: zorg voor een gevarieerd aanbod aan opdrachten en gebruik verschillende werk- en groepeeringsvormen.

4. Laat de leerlingen **samenwerken**, bij voorkeur in **(heterogene) groepjes**
 - zodat ze samen betekenis kunnen geven aan nieuwe (vak)taal;
 - zodat ze veel communiceren over de leerinhoud en de verwoording ervan in verschillende vormen gebeurt, ook in niet-specialistentaal.

Maak samenwerking **noodzakelijk**, gebruik werkvormen die verplichten om samen te werken

 - doordat het doel niet kan worden bereikt zonder de bijdrage van alle teamleden (bv. door verdeling van informatie);
 - doordat elk groepslid kan worden aangesproken om het groepsproduct te presenteren, toe te lichten, te verdedigen.

5. Schep een **behoefte aan informatie**

Kies je leeropdrachten zo dat de gezamenlijke kennis of creativiteit van de groep(jes) niet voldoende is om tot een oplossing te komen.

- Laat de leerlingen bijkomende nodige informatie vinden door hen gerichte kijk-/luister-/lees-/schrijfoopdrachten te geven (stukje documentaire, tekstfragment, ...).
- Stem de bronnen die je aanbiedt in voldoende mate af op het talig niveau en de achtergrondkennis van de leerlingen.
- Geef hulpmiddelen om zelfstandig lezen en schrijven te bevorderen en de kans op succeservaringen te vergroten.

6. Schep situaties die **schrijven, lezen of een gesprek nodig/nuttig maken**

- Zorg dat de leerlingen informatie moeten registreren:
 - o omdat ze in een volgende (stap in een) opdracht onontbeerlijk is
 - o omdat ze aan anderen moet worden doorgegeven (schriftelijk of mondeling)
 - o omdat er later moet worden naar teruggegrepen: hypothesen – vergelijking ‘wat wist je al en wat weet je nu?’
- Laat de leerlingen lezen/schrijven/spreken als voorbereiding op beroepssituaties
Vergroot de kans op succes o.m. door schrijfkaders te bieden die structuur aanbrengen en taalmiddelen aanreiken.

7. **Ondersteun** de leerlingen tijdens de **taakuitvoering**

- Breng geregeld bezoekjes aan de verschillende groepjes terwijl ze bezig zijn met het uitvoeren van hun leeractiviteit.
- Observeer; reageer op wat je ze hoort zeggen en op hun aanpak van de opdracht.
- Zet leerlingen die vastlopen op het goede spoor, maar niet door zelf de oplossing aan te bieden: stel vragen die het denken van de leerlingen activeren en de aandacht focussen op wat belangrijk is.
- Geef constructieve feedback aan de leerlingen en geef hen de kans om te leren uit hun fouten.

8. **Blik** na de uitvoering in interactie met de leerlingen **terug** op de opdracht.

- Bespreek en evalueer
- het eindproduct;
- hoe de leerlingen daartoe gekomen zijn en welke strategieën ze hebben toegepast;
- wat ze uit de opdracht hebben geleerd;
- de vakbegrippen die aan bod gekomen zijn.

9. **Let op je eigen taalgebruik** en op dat van het materiaal dat je gebruikt

- Pendel in je leergesprekken en in je interacties met de leerlingen voortdurend heen en weer tussen alledaagsere manieren van zeggen en vakgebonden taalgebruik. Herformuleer, parafraseer, ...
- Bouw voldoende mechanismen in om te controleren of leerlingen begrijpen wat je zegt, vooral wanneer je nieuwe vaktaal inbrengt.
- Breng vaktaal pas binnen als het terrein ervoor voldoende ‘geprepareerd’ is en liefst op een moment dat leerlingen ze nodig hebben om in hun zoektocht dingen te kunnen benoemen.

SAMENGEVAT:

Geef je les een opbouw die het taalontwikkend leren in de hand werkt	
Stap 1 Oriënteren Vooruitblikken	Leg de basis voor zelfontdekkend leren: Activeer voorkennis (taal – kennis van de wereld) Doe de behoefte tot exploreren ontstaan
Stap 2 Uitvoeren	Leg de basis voor actief leren: zorg voor een activerende, probleemstellende opdracht maak gebruik van interactieve/coöperatieve werkvormen reik verschillende soorten bronnen aan breng vakjargon binnen
Stap 3 Reflecteren	Zet samen met de leerlingen de top op de piramide: blik terug op het leerproces verwoord 'theorie'; zet vakjargon vast expliciteer doelen laat nieuwe leerstof verwerken